

Prijs 30 Cent

Dr. W. J. LEYDS
Frankenweg 237
W-GRAVENHAGE.

De Depecherijder van De Wet

door

F. J. MIJNSSEN.

TEN VOORDEELE DER CONCENTRATIE-KAMPEN
IN ZUID-AFRIKA.

W. DE HAAN. — UTRECHT.

Dr. W. J. LEYDS
Frankenslag 337
GRAVENHAGE.

De Depecherijder van De Wet.

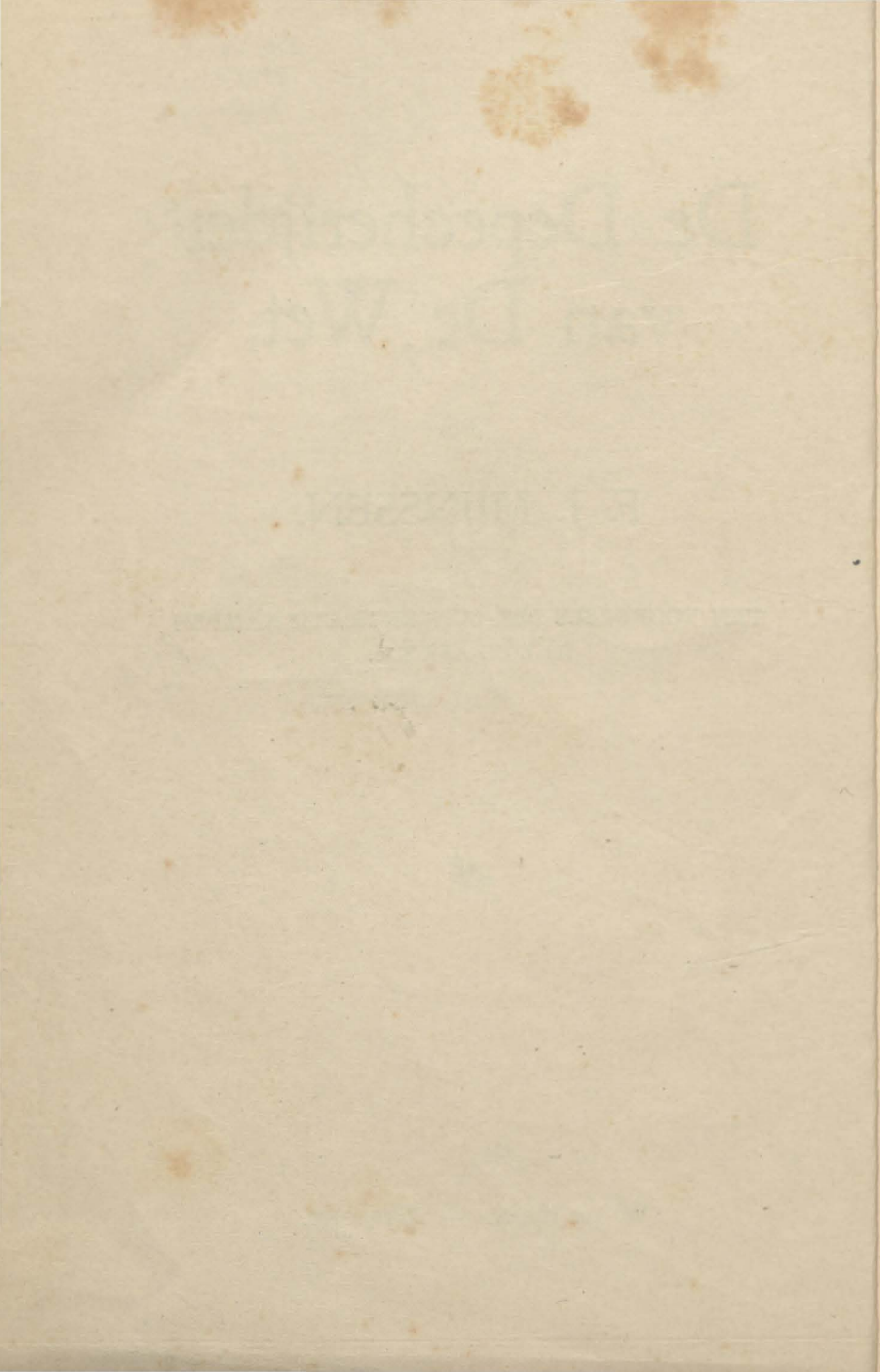
door

F. J. MIJNSSEN.

TEN VOORDEELE DER CONCENTRATIE-KAMPEN
IN ZUID-AFRIKA.

W. DE HAAN. — UTRECHT.

De oorlog in Zuid-Afrika
Sleept veel ellende met zich na,
En innig voelt men medelijden
Voor allen, die daarginder strijden,
Zoowel voor Tommy als voor Boer,
Want beiden zijn kanonnenvoer.
Maar meer nog voor de vrouws en kind'ren
Die stumperds kunnen 't niet verhind'ren,
Wanneer de mannen ieder keer
Op nieuw weer grijpen naar 't geweer
En toch, zij moeten het ontgelden,
Want Bobs en Kitchener zijn helden,
Die na een nederlaag zich wreken,
Door alles maar in brand te steken.
De roode haan en hongersnood,
Zijn wreeder dan een snelle dood.
Maar toch, als men wat scherper ziet,
Ontbreekt er ook de humor niet.
Men denk' slechts aan den eersten tijd,
Hoe nimmer door verkeerd beleid,
Maar steeds door een' omstandigheid
John Bull zwaar klop kreeg in den strijd.
Hoe wist vriend Reuter niet te liegen
En 't War-Office ons te bedriegen.
Nooit ging, zelfs na een zegepraal
Der Boeren, Tommy aan den haal.
En raakte hij soms in den druk,
Dan was 't steeds door een ongeluk,

Bijvoorbeeld, als in eens, als dollen,
 De muildiersspannen gingen hollen,
 Of als een trein met proviand
 Van zelf vertrok naar 's vijands kant!
 En dan de censor met zijn schaar!
 Hoe bondig, duidelijk en klaar
 Stelt hij ons steeds de feiten voor,
 Nooit gaat de tekst geheel te loor.
 Staat er bijvoorbeeld, dat de Wet
 Ontsnapt is uit het ijz'ren net
 En dat de Britten door een regen
 Van kogels, vele dooden kregen,
 Dan seint de censor, dat De Wet,
 Met veel succes werd nagezet
 En dat de troepen op de wegen,
 Veel hinder hadden van den regen.
 En dan die brave Chamberlain!
 Hoe kranig blijft hij op de been,
 Geen Hodgkiss, Kynoch en consorten,
 Zijn zelfs in staat dien mensch te storten!
 En Buller dan, dat argloos lam!
 Kwam er van hem een telegram,
 Dan was 't, tien tegen één gewed,
 Dat het begon met „I regret”.¹⁾
 Kortom, zooals ik straks reeds zei
 Er is een massa humor bij,
 En humoristisch is 't geval,
 Hetwelk ik hier verhalen zal.

Joos Bronkers was een kloeke vent,
 Alom stond hij daarvoor bekend.
 Hij won in vrede-tijd den kost,

¹⁾ Het spijt me zeer, enz.

Met het vervoer der brievenpost,
 Dat baantje paste hem uitstekend,
 Daarvoor was hij precies berekend,
 Geen paard, al was het nog zoo woest,
 Of Joosneef maakte 't zacht en koest.
 Zelfs wilde zebra's kon hij temmen,
 En om geheel gekleed te zwemmen,
 Dat was voor hem maar kinderspel,
 Hij schoot als wijlen Willem Tell.
 Geen leeuw, geen hertebok, geen vogel
 Ontsnapte aan zijn wissen kogel.
 Geen kopje was er ooit zoo schraal,
 Of hij vond er een middagmaal.
 Hij kende op en top het land,
 Van Derdepoort tot aan den Rand.
 En altijd was hij op de wegen,
 Trots felle zon, trots stof en regen.
 Toen dan nu ook de strijd begon,
 Was Joos het niet, die zich bezon
 Of 't beter was om uit tē trekken,
 Of rustig thuis zijn beurs te spekken.
 Neen, daad'lijk meldde hij zich aan,
 Om op commando mee te gaan.
 Hij koos den troep van Ben Viljoen,
 Want Kaartenboer, zoo sluw en koen,
 Leek hem geschikter dan oom Piet¹⁾
 Om banje Rooineks mee te skiet.
 Nu, ieder die de krant leest, weet,
 Wat dit commando zooal deed.
 Eerst mocht het tegenwoordig zijn
 Bij Glencoe en bij Rietfontein,
 Toen bij Spioenkop, waar de Britten,

¹⁾ Generaal Joubert.

Zoo heel veel veeren lieten zitten,
 Toen Ladysmith, maar toen o wee,
 Kwam de overgave van Cronjé,
 Nu moesten ook de Boeren leeren,
 Wat Breerôo zegt: „het kan verkeeren”,
 En 't ondervinden, ook meteen
 Geen ongeluk komt ooit alleen!

Kort na 't gevecht bij Sannah's post
 Werd het commando opgelost.
 Slechts enk'len bleven bij Viljoen.
 Het meerendeel begon van toen
 Op eigen hand wat rond te stroopen
 En stout den Vrijstaat af te loopen,
 Bij troepjes van een stuk of tien
 Kon men ze overal schier zien.
 Hier braken zij de spoorbaan op,
 Daar gaven ze de Tommies klop,
 Ginds namen ze een vet konvooi
 Of commandeerden kost en hooi.
 En dreigde hen soms lijfsgevaar
 Ze waren daadlijk uit elkaar.
 Kortom ze toonden, hoe de Boeren
 De guerilla kunnen voeren.
 Ook Bronkers streed een tijd lang zoo
 Geheel op eigen risico,
 Totdat hij hoorde, dat de Wet
 De Engelschen had mat gezet,
 Hun treinen en konvooien nam
 En altijd op de hoogte kwam,
 Wanneer er iets te halen was
 Van 's vijands zware oorlogskas.
 Dat was een kolfje naar zijn hand

Dat zei hem zijn gezond verstand,
 Vooral ook, daar er op zijn hoofd
 Een groote prijs was uitgelooft.
 En, zonder lang zich te beraân
 Snoert hij zijn paard den buikriem aan
 En rijdt zoo snel als 't mogelijk is,
 Naar 't Boerenlager van oom Chris.
 Nu daar kwam hij precies van pas
 Omdat er juist behoefte was
 Aan ferme ruiters, taai en koen,
 Om aan een tochtje mee te doen.

Oom Chris had positief vernomen,
 Dat er een rijk konvooi moest komen
 En het station van Roodewal
 Leek hem een goede muizenval.
 Hij had het daags te voor bezocht
 En thans was het 't doel der tocht.
 Te middernacht werd opgebroken
 En diep in jas en kraag gedoken,
 Reed men in alle stilte voort.
 Geen andre klank werd er gehoord
 Als 't zacht gedreun der paardehoeven,
 Die zich in 't gulle zand begroeven.
 't Was vijf uur in den ochtendstond
 Eer men zich bij 't station bevond.
 De ruiters waren hoogst tevreden
 Toen, van de kopjes, zij beneden
 De lange rij van wagens zagen,
 Waarbij de Britten nederlagen.
 Daar bood zich nu een prachtkans aan
 Om eens een fermes slag te slaan.
 En zonder aarz'len roept de Wet:

„Kom, skiet nou hulle uit der bed!”
 Hoezee, dat sprak hij tot geen dooven.
 Engeland onder, de Boeren boven!
 De schoten uit de mausers knallen
 En velen van de Britten vallen.
 Verschrikkelijk is de paniek;
 De arme Tommies, wier physiek
 Toch reeds zoo menig keer te voren
 Geschokt werd, hebben 't hoofd verloren.
 Zé zijn het vechten meer dan beu
 En algemeen is 't sauve-qui-peut.
 De commandeerende kaptein
 Doet nog zijn best maar 't mag niet zijn
 En vloekend op den onheilsdag,
 Hijscht hij nu zelf de witte vlag.
 Onmidd'lijk houdt het vuren op,
 Nog eer 't commando klinkt van „stop”
 En hoogst tevreden roept de Wet:
 „Hul hijsch die vlag al! Veldkornet,
 Neem twintig man en zorg dat hulle
 Direkt de wapens neerleg zullen.
 Wij blijven hier een oogje houw
 Want Rooineks kan je nooit vertrouw.”
 Dank zij dit welberaamde plan
 Loopt d' overgaaf zoo mooi als 't kan
 En zeer verheugd en in hun nopjes
 Komt nu de rest ook van de kopjes.
 Een ieder kijkt zijn oogen uit
 Bij 't zien van den fameusen buit.
 Daar lag een schat van proviand,
 Verpakt in blikje, kist of mand,
 Meel, corned beef, beschuit en thee,
 Veel koffie en hiep, hiep hoezee

Sigaren ook en pijptabak!
 Een ieder vult om 't zeerst zijn zak,
 Voorts whiskey, bier en fijne wijn,
 Een berg van fleschjes medicijn,
 Geschut, lyddiet, dumdums, geweren
 Een ware keur van onderkleeren,
 Een macht van khaki, paardenvoer,
 Kortom een schat voor Brit en Boer,
 En dan, behalve al die kost
 En voorraad, nog de brievenpost!
 Een dikke dertig zware zakken,
 Voorzien van groote, roode lakken,
 Oom Chris was dan ook best te spreken
 Toen hij den buit eens had bekeken
 En lachend zegt hij tot zijn mannen:
 „Nou hulle het ons ingespannen.
 Neem net nou, wat je krijgen kunt,
 Van harte wordt het je gegund.
 Ik kijk niet op een kleinigheid
 En haast je niet, ik heb den tijd,
 Want eerst moet ik eens zien, dat spreekt,
 Wat of er in die zakken steekt.
 „Kom post,” zoo wendt hij zich tot Joos,
 „Jij deed dat werkje toch altoos,
 Snij dus eens gauw dat boeltje open,
 Dat ik den inhoud kan doorloopen,
 Licht is er wel een briefje bij,
 Dat van belang kan zijn voor mij.”
 Gezegd, gedaan. — Terwijl zijn menschen,
 Zich kiezen, wat ze 't liefste wenschen,
 En juichen, als ze iets ontdekken,
 Dat flink hun leegen zak kan spekken,
 Verdiept „Oom Chrisjaan” zich geheel

In 't schiften van „the royal mail”.
 Joos staat hem daarbij trouw ter zij,
 Hij plaatst de stukken op een rij
 En is in dit, zijn dagelijksch werk,
 Natuurlijk uitermate sterk,
 Zoodat al spoedig, keurig net,
 De heele post is opgezet.
 De Wet kijkt duchtig uit z'n doppen,
 Hij vindt verscheid'ne enveloppen
 Aan Roberts' en aan French's adres,
 Uit Kaapstad, met O. H. M. S. (*
 En ook een dik, verzegeld pak,
 Met „War Office” op 't roode lak,
 En blijkens 't datumstempel, Londen,
 Voor anderhalve maand verzonden.
 Hij vleit zich neer op zijn gemak,
 Krijgt kost en rooktuig uit den zak,
 En is dan voor het eerste uur,
 Geheel verdiept in zijn lectuur.
 Zijn menschen oop'nen ondertusschen,
 Knaphandig blikjes kost en bussen,
 En houden dan een waar festijn
 Met lekker eten, bier en wijn.
 Ook Tommy krijgt zijn deel hiervan,
 Er is genoeg voor duizend man
 En Boeren aan een rijklijk maal,
 Zijn altijd gul en hoogst royaal.
 Nooit zullen zij een hap misgunnen,
 Aan stumperds, die 't niet helpen kunnen.
 Een oude grijze veldkornet
 Heeft koffie onderwijl gezet,
 En met een doek gefiltereerd,

*) O(n) H(er) M(ajesty's) S(ervice).

Waarop hij nu de lui trakteert,
 Men hoort ze met de lippen smakken
 Als zij hun warme bakje pakken,
 Daarop is ieder Boer verzot,
 Hij zweert bij moeders koffiepote
 En liever zou hij nog zijn kleeren,
 Dan 't geurig mokka-nat ontbeeren.
 Ook Bronkers neemt een bakje troost
 En knabbelt muffins, cake en toast
 Alsof hij op een buitengoed
 In Engeland is opgevoed.
 En daarna gaat hij even zien,
 Of bij den khaki-buit misschien,
 Geen pak is, om zijn oude kleeren,
 Met goed succes te remplaceeren.
 Na eenig zoeken snapt de boffer,
 Een grooten, rieten Whiteley-koffer,
 Geadresseerd aan een majoor
 Te Dundee, „to be called for”, ¹⁾
 Hij breekt 'm open met zijn mes,
 En vindt een „regimental dress” ²⁾
 Van d'allerbeste khakisoort,
 Met wat er zooal bij behoort,
 Pistolen, helmhoed, overjas,
 En juist op 't oog voor hem van pas.
 Nu, dat is gauw genoeg gezien,
 In minder dan 'n minuut of tien,
 Is de monterring aangeschoten
 En ja, 't zit hem aan 't lijf gegoten.
 Nu nog den helmhoed opgezet.
 En vroolijk stapt hij naar De Wet.

¹⁾ Wordt afgehaald.

²⁾ Uniform.

Die heeft zijn stukken juist gelezen
 En schijnt goed in zijn schik te wezen,
 Want lachend zit hij 't aan te kijken,
 Hoe of zijn mannen zich verrijken.
 Juist hebben zij drie groote manden
 Met flesschen Allsop onderhanden,
 En maken lustig goeden sier
 Met 't lekker schuimend witte bier,
 Dat volop voor het 't schenken ligt.
 Joos watertandt op het gezicht
 En daar hij veel houdt van een mop
 Roept hij met luiderstemme: Stop! ¹⁾
 I too should like to have a drink,
 't Is never seen before, I think,
 That Boers, whose place is in the jail
 Are swallowing tumblers full of ale,
 Whilst thirsty soldiers of the queen,
 Have nothing since their supper seen.
 Verbaasd staart iedereen hem aan,
 „Waar komt die rooinek nou vandaan?
 Wel machtig, wat brutale man!
 Daar grijpt de vent zoo waar een kan
 En geeft Oom Chris de Wet een teeken,
 Dat hij ver hom een woord wil spreken.”
 En inderdaad Joos vult een glas
 En neemt het woord als volgt: „There was ²⁾

¹⁾ Ik wil ook wel eens wat drinken. 't Is, geloof ik, nooit te voren gezien, dat Boeren, die eigenlijk in de gevangenis thuis hooren, volle kannen leegdrinken, terwijl dorstige soldaten van de koningin sinds den vorigen avond nog niets gehad hebben.

²⁾ Er was eens een man, volslagen onbekend voor de oorlog met al zijn verschrikkingen nitbrak, maar nu weerklinkt overal zijn naam door 't land. Zijne daden zijn groot en edel is zijn wijze van handelen. Hij is de redder van zijn Vaderland en zal doorstrijden tot het bittere einde toe. Ik wed, dat zijn naam thans reeds op aller lippen zweeft. Ik drink op de gezondheid van Chris de Wet.

A man, unknown before the time,
 That war broke out with blood and crime,
 But now his name is anywhere,
 His deeds are smart, his play is fair,
 He is the savior of his land
 And fighting till the bitter end,
 His name is on your lips I bet,
 I drink the health of Chris de Wet!
 Dit is ver hom, hiep, hiep hoezee
 Nou jongens, drinkt nou allen mee!"
 Met luid gejuich wordt door de mannen
 Bescheid gedaan met volle kannen.
 „Wel heb ik ooit, dit is nou machtig,
 Die kerel spreekt nou bajing prachtig,
 Wie dacht nou bij zijn eerste woorden,
 Dat hij tot onze menschen hoorde!
 Hij het ons bij ons neus gehad!
 Maar stil, nou zegt om Chris weer wat."
 En inderdaad de Wet staat op.
 „Die post", begint hij, „het ons fop,
 Hij, met die rooinekpakkie an,
 Leek net zoo'n echte Engelschman.
 Ik dank ver hom zijn mooien toast,
 Dit was nouw Engelsch zonder boast ¹⁾
 En 'k antwoord dat ik het vertrouwen
 Ván allen hier hoop te behouen.
 En dat ons het beleven mag
 Te komen tot dien schoonen dag,
 Dat weer die vierkleur onzer dapp'ren
 Door heel Zuid-Afrika zal wapp'ren.
 Ja eenmaal zal die daagraad koom,
 Want eindelijk wordt die spruit een boom."

¹⁾ Bluf.

Een donderend gejuich barst los,
 Tot schrik van muildier, paard en os.
 „Hoezee, hoezee, ja dat die vlag
 Weer vrij zijn banen plooiën mag.
 En dat die slimme commandant
 Die rooineks uitdrijft uit ons land!
 Hoezee, bravo, da's mooi gezegd
 Ons strijd voor vrijheid en voor recht!”
 Zoo klinkt het nog een tijd lang voort,
 Maar dan neemt Chrisoom weer het woord
 En zegt, dat het nu tijd zal worden
 Om weer de wapens aan te gorden.
 „Maar eerst moet ons een koppie maken
 Van al die noodelooze zaken.
 Alla, kom jongens, pak nou aan
 Dan is dit werkje gauw gedaan,
 Je zet maar alles hot en haár
 Daarginder netjes op elkaar.
 Maak er een grooten stapel van,
 Die lekker warpjes branden kan.

Het was een heele sjouwpartij,
 Maar ieder hielp met kracht er bij,
 De tros van kafferossendrijvers,
 Gewoonlijk luie achterblijvers,
 Door Bronkers voor dit werk geprest,
 Deed mede aardig goed zijn best,
 Uitstekend kwam het nu te pas,
 Dat bij 't commando iemand was,
 Die vroeger, voor de krijg begon.
 Zijn brood als pakhuismeester won.
 Die had verstand van vrachtjes sjouwen,

En van den boel oopen te stouwen,
 Hij wees de lui de plaatsjes aan,
 Waar nog wat kisten konden staan
 En dank zij zijn geoefend oog,
 Rees snel de stapel huizenhoog.
 Heel bovenop kwam er een mand,
 Gevuld met zakken meel en zand,
 Waartusschen stevig vastgesperd
 Een vlaggestok gestoken werd
 En daaraan als een bloedig dek
 Een blauw en roode Union Jack,
 Met 't buitgemaakte dynamiet,
 De bommen, shrapnell's en 't lyddiet,
 Zorgvuldig voor het laatst bewaard,
 Als confituren voor den taart,
 Wordt nu de stapel gegarneerd,
 En alles stevig vastgemeerd.
 De suikersnippers zijn de briefjes
 Van Mary, Maud of hoe de liefjes,
 Der arme Tommies heeten mogen,
 Er op maar zonder mededogen.
 Voor niet heeft Bronkers niet geleerd.
 Hoe men de stukken snel triëert.
 Er op met al die postpaketten,
 Maakt met die kranten korte metten,
 Die money-orders daar en hier
 Dat groote pak met checkpapier,
 Er op met al die telegrammen,
 Hoe meer papier, hoe grooter vlammen
 En dan een lont van schietkatoen
 Dan kan een kind de rest wel doen!
 De krijgsgevangen kapitein
 Spuwt gal en alsem en venijn.

't Is horrid!" roept hij uit, „For shame!" 1)
 „I Say, in civilisations name,
 This is no war, 't is villany,
 I never thought, that Boers would be
 Like robbers, highwaywen and knaves."
 Maar al zijn schelden is vergeefs,
 Want donker kijkt Oom Christiaan
 Hem even van terzijde aan
 En vraagt hem dan, hoe of hij 't vindt
 Te strijden tegen vrouw en kind
 Door hoeven in den asch te leggen
 En wat de Britten daarvan zeggen!
 Waarop hij het 't beste acht
 Om verder zijn gemoed maar zacht
 Te luchten voor zijn luitenant,
 Die met een stukgeschoten hand.
 Half dol van woede en van pijn,
 „Agreeing with" 2) belooft te zijn.
 Men geeft hun echter tot hun spijt
 Slechts korten tijd gelegenheid
 Om door wat vloeken en wat zuchten
 Eens rustig hun gemoed te luchten,
 Want weldra klinkt de blijde maar:
 „Hoezee, hoezee, die mijn is klaar."
 En daadlijk geeft de Wet het teeken
 Om zonder toeven op te breken
 Naar 't bergplateau, dat uit den wind
 Zich rechts van Roodewal bevindt.
 't Is prachtig, om te zien, hoe snel

1) „'t Is schandelijk!" roept hij uit. „Foei! Ik zeg in naam der beschaving dat dit geen oorlog is maar een boevenstreek. Nimmer te voren had ik gedacht, dat Boeren zouden handelen als roovers of bandieten."

2) Instemmend.

Men uitvoer geeft aan dit bevel
 Want nog geen vijf minuten later
 Staan reeds de poney's, vlug als water,
 Geheel marschvaardig kant en klaar
 En klinkt 't bevel: „Vooruit dan maar!”
 Een enkel man slechts blijft als wachter
 Bij den verlaten stapel achter
 Om strakjes, op het eerste sein,
 Het vuur te brengen bij den mijn,
 Hij dampst nu, zittend naast zijn ros,
 Er duchtig uit zijn pijp op los.
 Het is een oude, grijze Boer,
 Maar flink en breed nog, kloek en stoer,
 Alleen het hoofd is diep gebogen.
 En glansloos staan de blauwe oogen,
 Waarmee hij treurig voor zich staart;
 Verwilderd hangt de grauwe baard,
 Het hooge voorhoofd is doorgroefd
 Met zware rimpels. Diep beproefd
 Heeft hem het afgeloopen jaar;
 Van rijk werd hij een bedelaar.
 Zijn huis en hof zijn platgebrand;
 Zijn jongens vielen voor hun land,
 Zijn vrouw bezweek in smart en pijn,
 Hij weet niet, waar zijn dochters zijn.
 En niets bezit hij meer van waarde,
 Op heel de wijde, wreede aarde.
 Helaas! er zijn er veel als hij,
 En daag'lijks komen meer er bij.
 En toch, hoe hard ook, zoo moet 't gaan,
 Dat brengt den Boeren strijders aan,
 Want waar Brittanje rooft en brandt,
 Daar wapent het zoo menig hand,

Die immer „loyal” was te voren,
En van geen oorlog wilde hooren.
Die mannen, wie niets rest dan 't leven,
Zijn één van zin geen kamp te geven,
Zij zijn de kern van het verzet,
De keursoldaten van De Wet.
Daar knalt een mauserschot, het teeken,
Om 't eind der lont in brand te steken,
De oude Boer springt ijlings op,
Hij klopt zijn schimmel op den kop.
Verandert wat aan trens en teugel,
En met zijn voet reeds in den beugel,
Steekt hij dan met een vaste hand,
De lange, gele lont in brand.
Een zwaai — daar zit hij in het zaal,
„Vort beessie, kom, nou niet gedraal,”
En jagende, in vollen vaart,
Verdwijnt hij pijsnel met zijn paard.
Een klein kwatier nog waait de vlag
Uitdagend van 't gespannen stag,
Dan barst met doffen knal de grond
En trilt de aarde ver in 't rond.
Een rosse vuurstraal schiet omhoog,
De stapel stort met wijden boog,
De lucht verplaatst zich met geweld,
Wat staat wordt zwaar terneergeveld.
Een dik gordijn van zwarten rook,
Van sintels, walm, stof en smook
Onttrekt een tijd lang nog de plek
Aan 't oog der Boeren op den nek,
Maar als het optrekt, ziet men dat
Een breede gleuf, een donker gat
De plaats wijst, waar in d' ochtendstond

Zich 't Engelsche bivouac bevond.

De Wet staart zwiigende een poos
 Naar d' onheilsplek, medogenloos
 Moet hij helaas uit nooddwang zijn,
 Maar toch het schouwspel doet hem pijn.
 't Stationnetje van Roodewal,
 Zoo aardig liggend in het dal,
 Begroeid met klimop en ajuin,
 Is niets meer dan een hoop van puin.
 De spoorwegrails zijn weggeslagen,
 Omvergerukt de cactushagen,
 Ineengezakt het wachtperron,
 Versplinterd 't houten seinstation,
 De telegraaf is afgerukt
 De goederenloods ineengedrukt.
 De fraaie boomen zijn gespleten,
 Ontbladerd of ter neer gesmeten,
 Een steenruïne ligt, waar pas
 Een lachend, vroolijk landschap was.
 Dat is de krijg, de alverslinder,
 Wat maakt het uit één huisje minder,
 Wat geeft het, schiet er één gezin,
 Zijn welvaart en zijn brood bij in!
 De brave Joseph Chamberlain
 Stapt daar gemakkelijk overheen,
 Als slechts de aandeelen rendeeren,
 De Beers en Kimberley floreeren,
 Als Rhodes in zijn vuistje lacht.
 Dan sluimeren hij en Milner zacht.
 Maar zegepraal' ook het geweld,
 Word' ook de laatste Boer geveld,
 De onschuld en het recht vermoord

Aan God is toch het laatste woord,
 Aan Hem, trots Rhodes, Eckstein, Beit,
 Het oordeel voor de eeuwigheid.

Daar nadert Joos den commandant
 En zachtjes legt hij hem de hand
 Nu op den arm. De Wet kijkt op
 Het „Voorwaarts” klinkt en in galop
 Verlaat de kleine, dapp're bende
 't Tooneel van jammer en ellende.
 Eerst rijdt men zwijgend, haastig voort,
 Slechts nu en dan een enkel woord
 Om paard of poney aan te zetten
 Of naar den teugel te doen letten,
 Maar 't duurt niet lang of 't mooie weer
 Ontboeit de tongen meer en meer
 En spoedig klinkt een vroolijk lied,
 Dat weerklankt vindt bij Jan en Piet,
 Eerst een, dan nog een, dan weer twee
 En weldra zingt een ieder mee.
 De Wet laat nu wat langzaam rijden
 En wenkt Joos Bronkers aan zijn zijde,
 „Wel post, zoo zegt hij, 'k heb gehoord
 Jij doet in 't Engelsch goed jouw woord,
 Je kent het land, bent onversaagd
 En 't khaki-pakje, dat je draagt,
 Is, mocht je soms op Tommies stooten,
 Een prachtbedekking tegen schoten.
 'k Heb stukken van 't hoogst gewicht
 Zooeven uit den mail gelicht.
 Breng die, zoo snel je rijden kan
 Naar Olivier op Kraaijnestpan
 En zeg hem, dat hij onverwijld

Er mee naar Louis Botha ijlt.
 Ik ga van hier naar Senekal,
 Waar 'k licht een weekie blijven zal.
 Je weet ik heb er goede vrienden,
 Daar kan je me dus wedervinden,
 Hier zijn de stukken berg ze goed,
 Vaarwel, dat God je pad behoed!"

Joos kweet zich loflijk van zijn plicht,
 De opdracht werd zoo snel verricht
 Als ros en ruiters konden lijden.
 Hij wist de Tommies te vermijden,
 Deed nergens boerenhoeven aan
 En sliep in 't veld bij 't licht der maan.
 Zijn middagmaal was nimmer groot,
 Wat biltong en oudbakken brood,
 Frisch water en een pijp of twee
 Daar stelde hij het maklijk mee.
 En wou hij eens zichzelf trakteenen,
 Hij ging zijn knapzak inspecteeren,
 Waarin hij goed beschut voor nat,
 Wat chocolaad gestoken had.
 Zijn paard at, wat het in het rond,
 Zoo hier en daar te grazen vond,
 Het liep naar 's landswijs 's nachts alleen
 Met opgebonden achterbeen,
 Zoodat het nimmer ver kon dwalen.
 Ook hoefde Oubaas 't nooit te halen,
 Want floot Joos even 't „Beessies drinkt”
 Dan kwam het dadelijk aangehinkt.
 Was 't dier al voor het oog niet fraai,
 In 't veld was hij bij uitstek taai
 En toen dan ook den vijfden dag

Des avonds 't einddoel voor hem lag,
 Was 't werkelijk even frisch en kras
 Of 't zee van stal gekomen was.
 Niets was er dus wat Joos belette
 Den tocht weer spoedig voort te zetten,
 Een lang verblijf op Kraaijnestpan
 Lag ook volstrekt niet in zijn plan;
 Hij zorgde slechts dat Olivier
 Onmiddlijk een vertrouwd koerier
 Naar Botha met de stukken zond
 En bleef tot aan den morgenstond.
 Gauw koffie toen en warm versch brood
 Iets wat hij in geen tijd genoot.
 En vroolijk werd door man en paard
 De lange thuisreis weer aanvaard.
 Vanzelf nam hij 't nu kalmer op
 Van tijd tot tijd een handgalop,
 Maar meestentijds lei hij in draf
 Of stappende zijn dagmarsch af.
 En als hij in den avondstond
 Zich bij een boerderij bevond,
 Dan dacht hij aan geen verder gaan,
 Maar klopte voor een slaappleats aan.
 Wanneer zijn khaki aanstoot gaf,
 Dan zette hij den helmhoed af
 En vroeg of tante hem misschien
 Voor Engelschman had aangezien.
 Dan was ze dadelijk in haar schik
 En talmde zij geen oogenblik,
 Hem bij 't keukenvuur te nooden,
 De koffie werd hem aangeboden,
 Hij kreeg zijn deel van 't avondeten
 En dan wou men de nieuwtjes weten,

Men vroeg naar zoon, naar broer of man,
 Naar Gert, Cornelis, Piet en Jan
 Of neef ze onlangs nog misschien
 Toevallig ergens had gezien
 En wat hij van dien oorlog dacht,
 Men praatte door tot in den nacht.
 Joost wist den moed er in te houën,
 Hij troostte dan die arme vrouwen,
 Zooveel in zijn vermogen was,
 Bracht leuk een bijbeltekst te pas
 En pakte zoo de harten in,
 Dat doorgaans 't heele huisgezin
 En corps hem uitgeleide deed
 Als hij des ochtends verder reed,
 Zoo zette Bronkers ongestoord
 Het grootste deel der thuisreis voort
 En kwam hij zonder ongeval
 Op veertien mijl van Senekal.
 Daar stond een groote boerenhoeve,
 Waar hij dien nacht besloot te toeven
 En zonder erg, reed hij bedaard
 Het voorerf op en sprong van 't paard,
 Vlak voor drie Engelsche soldaten,
 Die op een bank te praten zaten.
 Eén oogenblik stond hij verrast,
 Da 's leelijk", dacht hij, „Joos sta vast."
 Maar zich herstellend kreeg hij vlug
 Zijn zelfbeheersching weer terug
 En riep op snauwtoon, barsch en norsch:
 „Why don 't you help me with my horse! 1)
 You lazy lubbers, come be quick!"

1) „Waarom helpen jelui me niet met m'n paard, luie rekels, kom haast je een beetje!"

Zoodat het drietal met een schrik
 Dienstvaardig van het bânkje vloog
 En dadelijk aan den arbeid toog.
 Joos bleef er bij en keek bedaard
 Naar het ontzad'len van zijn paard,
 Het bleek hem weldra, dat de drie
 Behoorden tot de yeomanry;
 Het heele erf was dik bezet,
 Geweren stonden in piket.
 Wat verder op den achtergrond,
 Waar zich de waterput bevond.
 Zag hij een lange rij soldaten,
 Die aan het avondeten zaten,
 Zoodra het paard behandeld was
 Liet Joos zijn schoenen en zijn jas
 Wat borstelen en onderhand
 Verkende hij de kaart van 'tland.
 Door enkele vragen, slim gesteld,
 Wist weldra onze wakkre held
 Precies wat of hij wilde weten.
 Het troepje, dat hij daar zag eten,
 Was anderhalve compagnie
 Van de „Imperial Yeomanry.”
 Ze hadden sinds een dag of acht
 Tot nu toe vruchteloos getracht
 Een spoor te vinden van de Wét
 Eu 's middags deze hoof bezet,
 Omdat dit punt in elk geval
 Den weg bestreek naar Senekal,
 Hun commandant, een jong kaptein,
 Zou zonder twijfel blijde zijn,
 Wanneer hij van een stafofficier
 Weer rechtstreeks uit het hoofdkwartier

Wat nadere bevelen kreeg,
Want het verveelde hem ter deeg
Zoo maar in 't wilde rond te trekken
En nooit den vijand te ontdekken.
Daar naderde een luitenant,
Joos wenkte deftig met z'n hand
En stelde onvervaard zich voor
Als Stanhope Raffles, stafmajoor,
De luitenant boog diep en zei,
Dat de andere gentlemen en hij
Juist samen zouden gaan soupeeren,
Hij sprak uit naam van al de heeren,
Wanneer hij den majoor verzocht,
Zich na zijn langen, zwaren tocht,
Aan hun eenvoudig maal te scharen
Om nieuwe krachten te vergaren.
Joos boog en nam het aanbod aan,
Hij kon niet anders, 't moest maar gaan
En stapte dus op wagen winnen
Met zijn geleider stout naar binnen.
Daar waren, rond den disch gezeten,
Zes officieren aan het eten.
Ze rezen daadlijk overend
En maakten hoflijk zich bekend.
Na veel „shake-hands”, zooals het hoort,
Zei Joos hun met een enkel woord,
Dat hij voor Knox te Greylingstad.
Verzegelde bevelen had,
Hij had Pretoria verlaten
Met twintig bushmen, keursoldaten
En trouw door hen ter zij gestaan
Was alles goed naar wensch gegaan.
Tot heden toe, toen onverwacht,

Terwijl geen mensch aan onheil dacht,
 De Wet hen overvallen had,
 Juist op een smal gevaarlijk pad.
 Zijn mannen waren ingesloten,
 Gevangen of ter neer geschoten,
 Vóór hij, die achteraan kwam rijden,
 Iets doen kon om ze te bevrijden.
 Hij dankte daaraan slechts zijn redding
 Doordat hij in de diepe bedding
 Der beek, die droog lag door de zon,
 Zich met zijn paard verbergen kon.
 Hij dwaalde toen den heelen dag
 Tot hij Goddank de hoeve zag.
 Zijn hoorders antwoordden niet veel,
 Ze hadden voor dien dag hun deel,
 Ze waren mat en landerig.
 Hun oogen stonden zanderig.
 Het eeuwigdurende getrek
 Langs kopje, vlakke, pas en nek
 Had alle vuur bij hen gedoofd,
 Ze waren moe en afgesloofd,
 Verlangden slechts om te gaan slapen
 En onderdrukten nauw hun gapen.
 „The supper” duurde dan ook kort,
 Men at een schapebout en gort,
 Dronk matig brandewijn met water
 En nog geen tien minuten later,
 Gaf Joos tot aller vreugd het teeken,
 Om de seance op te breken,
 „Good night, Sirs, don't care for De Wet,” ¹⁾
 Daarmee ging ieder naar zijn bed.
 Joos deelde met den commandant,

¹⁾ „Goede nacht, heeren, heb maar geen vrees voor De Wet.”

Het groote tweeslaapsledikant,
Dat achter in de kamer stond.
De and'ren sliepen op den grond,
Gewikkeld in hun overjassen
Op oude Kafferstroomatrassen
Loom sloot de slaap de moede oogen,
Natuur hernam haar alvermogen,
Waar zij haar rechten gelden doet
Daar baten wilskracht, strijd noch moed.
De uitgeputte officieren,
Ontspanden hun vermoeide spieren.
En even later waren allen
In diepen, zwaren slaap gevallen.
Toen Bronkers hiervan zeker was,
Verliet hij 't bed en greep zijn jas,
Kroop naar de deur, ontsloot die zacht,
En trad naar buiten in den nacht,
Fortuin, die hem nog nooit verliet,
Onthield ook thans haar steun hem niet,
De yeoman, die op schildwacht stond,
Zat knikkebollend op den grond,
Zoodat hij met de noorderzon,
Onopgemerkt verdwijnen kon,
En eenmaal buiten, toen was 't loopen,
Zijn haren en zijn kleeren dropen.
Zoo rende hij zich in 't zweet!
Geen mensch, die 't sneller vóór hem deed.
In twee uur tijds, om middernacht,
Had hij zijn zware race volbracht,
Toen stiet hij op het postennet,
Van 't vaste lager van De Wet.
Men roept hem aan aan, hij wordt herkend,
„Kijk, 't is die post! Wat hijgt die vent,

Wel machtig, wil neef niet wat wachten?
 Een bakkie troost herstelt de krachten,
 En waar komt neef nou net vandaan?
 Hoe is het hem op reis gegaan?"
 Maar lachend antwoord Joos: „Not yet!
 I firstly ask: Were is de Wet?"¹⁾
 Ik moet hem zonder uitstel spreken,
 Want anders is mijn kans verkeken,
 Daarom neem 'k even gauw een paard,
 Da's tijd en moeite uitgespaard."
 En zonder verd're explicaties.
 Of noodelooze redenaties,
 Voegt hij meteen de daad bij 't woord,
 En rent met losse teugels voort.
 In 't kamp was alles reeds naar bed,
 Slechts uit de veldtent van De Wet
 Viel nog een lichtstreep op het gras,
 Misschien dat hij nog wakker was.
 En inderdaad, hij trad naar buiten,
 Zoodra hij Bronkers hoorde fluiten,
 „Ben jij dat post? Da's deksels vlug,
 We wachtten jou nog niet terug,
 Kom even binnen in mijn tent,
 Me dunkt, dat je wel dorstig bent."
 Maar Joos bedankt. „Nee, generaal,
 't Is nou geen tijd nie om te draal,"
 En haastig, met een woord of twee,
 Deelt hij hem zijn ontmoeting mee.
 Oom Chris is een en al gehoor,
 De jager komt het wild op 't spoor,
 En nauw heeft Bronkers uitverteld,
 Of een geweerschot klinkt door 't veld,

¹⁾ „Nog niet, eerst moet ik weten waar De Wet is."

De Wet heeft zelf alarm gemaakt,
En alles in het kamp ontwaakt.
„Vrijwilligers voor!” zoo klinkt zijn roep,
En als één man treedt heel de troep
Nu aan. Tevreden knikt de Wet
En zegt tot d'oudsten veldkornet,
Dat hij het met een zestig man
Voor deze keer wel stellen kan.
De paarden, uit de kraal gehaald,
Zijn spoedig allen opgezaald
En zwijgend wacht men tot het teeken
Gegeven wordt om op te breken,
De commandant praat eerst een poos
Op fluisterenden toon met Joos,
Dan gaat hij op een hoogte staan
En spreekt de kleine schare aan
„Kijk mannen, hier staat Joos, die post
Hij het zijn sjambock stuk gerost
En nergens nie zijn rust genoom
Om gauw weer in ons kamp te koom.
Hij zegt me, dat op veertien mijl
Van hier de plaats van Kees van Zijl
Door rooinekyeomen is bezet.
Hul lag al rustig in der bed,
Toen hij de hoeve heeft verlaten
En nou moet ons die klomp soldaten
Gevangen maken als het kan
Ontsnappen mag geen enkel man,
Die post is daarvoor net de vent
Hij is met weg en pad bekend
Hem maak ik heden veldkornet.
Wanneer je op zijn orders let
En net maar doet, zooals hij zegt

Dan komt die zaak van zelf terecht.
 Ik schud hem hier voor 't front de hand,
 Hoezee den nieuwen Commandant!"
 De mannen, in het zaal gezeten
 Doen flink bescheid. Hun vreugdekreten
 Weerklinken door het stille veld
 Als Bronkers aan hun hoofd zich stelt.
 Een luid vaarwel en 't gaat in draf
 Het kamp uit en den heuvel af.

De Britten snurkten middlerwijl
 Gerust op 't erf van Kees van Zijl,
 Ze waren even vast in slaap
 Als ooit „at home” of aan de Kaap.
 Wat hadden ze dan ook te vreezen
 Geen Boer toch die zoo „bold”¹⁾ zou wezen
 Hun te overvallen in hun bed
 Except that cursed Chris de Wet.²⁾
 En deze had, dat wist men vast
 Van Knox en Williams zooveel last
 Dat het een wonder wezen zou
 If he surprised them just now.³⁾
 Kortom, ze rustten lekker uit
 En droomden van hun vrouw of bruid.
 De schildwacht, die bij Joos' vertrek
 Te knikkebollen zat bij 't hek,
 Lag nu ook met een open mond
 Te snurken lankuit op den grond.
 't Geheel had dus opvallend veel
 Van Doornroosjes lustkasteel.

1) Brutaal.

2) Behalve die vervloekte Chris de Wet.

3) Als hij nu juist hun verrassen kwam.

Toen Bronkers dan ook met zijn schaar
 Daar aankwam was hij spoedig klaar
 De schildwacht was reeds ingepikt
 Voor hij één letter had gekikt.
 En toen dat vat een ieder wel,
 Was 't overig werk maar kinderspel
 De troep was „prisoner” gemaakt
 Eer één officier nog was ontwaakt.
 En nu nam Bronkers voor de mop
 Zijn rol van Engelschman weer op.
 Hij klopte donderend op de ruiten
 En riep de gentlemen naar buiten,
 „Awake, dear sirs, come out your bed
 Surrender, there is Chris de Wet!” ¹⁾
 Men kan zich denken hoe de heeren
 Nu vloekend sprongen uit de veeren
 Ze schreeuwden luid van „no” en „never”
 Maar wel zegt 't spreekwoord, „Need makes
 clever.” ²⁾

Want nauwlijks sloeg een mauserschot
 De groote olielamp kapot
 Of zonder verdren tegenweer
 Legden ook zij de wapens neer.
 Joos kon met 't volste recht in deze
 Met zijn succes tevreden wezen.
 Geen druppel bloed was er vergoten
 Niets dan één enkel schot verschoten,
 Tweehonderd Rooineks ingepikt
 En slechts één lampeglas getikt.
 Geen voorbeeld in de krijgshistorie

¹⁾ Wordt wakker, heeren, kom uit je bed
 Geef je over, hier staat Chris de Wet.

²⁾ Nood maakt vindingrijk.

Van zulk een bloedeloze glorie.
 De Yeomen werden met hun allen
 Gesloten in de beide stallen.
 De burgers hielden voor dien nacht
 Daar buiten in een kring de wacht
 En Joos kroop weer in 't ledikant
 Waarin hij naast den commandant
 Vier uur geleden had gelegen,
 Hij had van 't ritje slaap gekregen
 En voor des ochtends klokke tien
 Liet hij zich wijselijk niet meer zien.

De Wet had juist gemiddagmaald
 En net zijn rooktuig uitgehaald
 Toen door de voorpost werd bericht:
 „Daar komt ons menschen weer in 't zicht!”
 Direkt greep Chrisoom naar zijn' hoed
 En liep de burgers tegemoet,
 En toen hij al die yeomen zag,
 Toen vond hij het een goeden dag.
 Hij drukte hartelijk Joos de hand
 En zei, dat hij met veel verstand
 Zich had gekweten van zijn taak.
 „Ik wed jij zal jouw weg wel maak,
 En is die oorlog eens gedaan
 En kan ons volk weer huis toe gaan
 Dan mag jij aan jouw deurpost zet
 Depecherijder van De Wet.”

UTRECHT, Augustus 1901.

